

Gyógyszerésztörténeti közlemények

Gyógyszerészet 25. 59—62. 1981.

A gyógyszerügyi szervezéstani egyetemi oktatásának előzményei és kialakulása hazánkban

DR. RIXER ANDRÁS ÉS DR. ZALAI KÁROLY

A gyógyszerügyi szervezés az egészségügyi igényeken alapuló gyógyszerészükséglet megfelelő kielégítését hivatott biztosítani. E tárgy tudományos alapjainak lerakásában más tantárgyak (gyógyszerészeti jogszabályok stb.) oktatásának is döntő szerepe, jelentősége volt. A szerzők tanulmányozták a gyógyszerészek képzésében szereplő tantárgyakat, továbbá a vonatkozó szakkönyveket, melyek hozzájárultak a „Gyógyszerügyi szervezéstani” tárgykör kialakulásához. A föltárt adatok alapján értékeli a kitalakulágy korabeli jelentőségét a gyógyszerügyi szervezés kialakulása szempontjából.

*

Az állami egészségügyben és azon belül a gyógyszerellátásban fokozott szerepet kapott a gyógyszerészi munka helyes szervezése, a szervezés- és vezetélmélet megállapításainak gyakorlati alkalmazása. A gyógyszerészet irányítása hazánkban évszázadok óta jogszabályokra épül, így a jogszabályalkotást és annak felhasználását a szervezésben és vezetésben is fontos tényezőnek kell tekinteni.

A gyógyszerügyi szervezés, a gyakorlati gyógyszerellátás hosszú évszázadokon keresztül egybeforrt a gyógyító orvos munkájával és csak mintegy 300 évvel ezelőtt, a XVII. század végén különült el véglegesen és fejlődött önálló tevékenységgé, foglalkozássá.

Mai megfogalmazás szerint a gyógyszerügyi szervezés mindazon szervező tevékenységek összessége, mely az egészségügyi igényeken alapuló gyógyszerészükséglet megfelelő kielégítését, a gyógyszerellátást és annak fejlesztését hivatott biztosítani. Ezt a gyógyszerekkel foglalkozó szakemberek, orvosok és gyógyszerészek már régen felismerték, s feltehetően ennek a következménye, hogy a mindenkori államhatalom a gyógyszerekkel kapcsolatos tevékenységeket, ezeknek személyi és tárgyi feltételeit, a felelősség kérdését már régóta szabályozta. Ez eredményezte, hogy a gyógyszerészi gyakorlatban, s ennek megfelelően a gyógyszerészképzésben mindig fontos helyet foglalt el a gyógyszerészetre, a gyógyszerellátásra vonatkozó jogszabályok ismerete.

A gyógyszerügyi szervezés és vezetés fontosságának növekedése indokoltá tette, hogy az 1954-ben bevezetett gyógyszerügyi szervezéstani oktatás előzményeit felkutassuk és a feltárt adatok alapján az összefüggéseket felismerve e tudományág jelentőségét további adatokkal alátámaszthassuk. Úgy véljük, hogy a gyógyszerügyi szervezéstani oktatásának előfutárai voltak mindazok a tantárgyak, megjelent tudományos könyvek,

kézikönyvek, amelyek a gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok ismertetésével, a gyógyszerértári üzemvitellel és a gyógyszerészi hivatás gyakorlatának elvi kérdéseivel, a gyógyszerészi propedeutikával foglalkoztak [1]. Ennek alapján vizsgálatainkat elsősorban e tárgyak egyetemi oktatásának történeti fejlődésére terjesztettük ki.

Természetes, hogy vizsgálódásainkat a magyarországi egyetemi gyógyszerészképzés megindulásának időpontjával (1770) kezdjük meg. A kiszámú írásos adat arra enged következtetni, hogy a gyógyszerértárvetetői eljárásokra, üzemvitelre vonatkozó ismereteket a gyógyszerészképzés első évtizedeiben a hallgatók nem az egyetemi oktatás keretében, hanem a kötelező gyógyszerértári gyakorlat kapcsán sajátították el. Az egyetemi vizsgáztató bizottság a gyógyszerértárba is kiszállt, ahol a jelölteknek két készítményt kellett elkészíteni és jártasságot fölmutatni a gyógyszerértári gyógyszerészeti tevékenységekben [2]. Minden bizonnyal ide tartoznak a gyógyszerértárvetetésre, könyvelésre, ügyvitelre vonatkozó szabályok is. Ezek ismeretére kezdetben a jelöltet a gyógyszerértár vezetője oktatta. A gyógyszerértári eljárások, üzemvitel kialakulására és egységesítésére elsősorban az időközönként megjelenő helyi, városi, később a XVI. századtól kezdve a királyi rendelkezések, törvények hatottak. A jogszabályoknak évszázadokon keresztül így igen fontos szerepe volt a gyógyszerügyi szervezés és vezetés gyakorlatának és elméletének fejlődésében.

Vonatkozik ez a megállapítás a gyógyszerészi felelősségre is, amelyet szintén jogszabályok irányítottak, ill. tettek egységessé, ugyancsak 1770-től kezdve. Az első jogszabályilag előírt, minden magyar gyógyszerészre egyöntetűen kötelező hivatási esküőről a főnti időponttól kezdődően beszélhetünk. Ez a gyógyszerészi eskü szabta meg a gyógyszerészek jogait és kötelelességeit, és a közegészségügyre, valamint a gyógyszerészetre vonatkozó szabályok és rendeletek megtartására kötelezett.

A Mária Terézia által kiadott *Generale Normativum Sanitatis* egyebek között közli a gyógyszerészek hivatalos esküszövegét, melyet ez időtől fogva a gyógyszerészek az egyetemen oklevélük elnyerése alkalmával az orvoskari dékán kezébe tettek le egészen 1955-ig, az önálló Gyógyszerész-tudományi Kar megalakulásáig.

Orient Gula közli is az 1786-ban megújított eskümintát, melyből az alábbiakat emeljük ki.

... az egészség dolgában fennálló és a Patikáriusok elejébe adott Rendeléseknek híven engedelmeskedni, mesterségemet és hivatásomat a legnagyobb szor-

galmatossággal gyakorolni fogom. Az orvosok praescriptioit, azoknak, mint bennük levő részeire, mint a nehezékekre és mértékekre nézve ... minden változtatás nélkül teljesíteni fogom ... erős veszedelmes orvosságokat, de kivált mérget senkinek, úgyszintén a kontár orvosoknak praescriptiojukra, akik tilalom ellen gyógyítanak, orvosságokat sem magam ki nem adok, sem kiadatni nem engedek. Végre magamat a gyógyításba — annak legsürgetőbb szükségére nélkül — soha nem avatom és igyekezni fogok, hogy kötelességemnek mint magam, mint alattvalóm által ... pontosan megfeleljek..." [3]

A gyógyszerészi eskü a gyógyszerész kötelességeit, feladatait és etikai magatartásának alapelveit tükrözi. Ennek érvényre jutását szolgálják az esküben fellelhető előírások:

— a gyógyszer-alapanyagok kifogástalan minőségének biztosítása, valamint az összetett gyógyszereknek az érvényben levő Dispensatorium, illetve Gyógyszerkönyv előírása szerinti elkészítése. Továbbá a mérgek kezelésével kapcsolatos szigorú utasítások betartása és

— a gyógyszerészekre vonatkozó összes törvény rendelkezéseinek betartása.

Ez viszont csak úgy volt lehetséges, hogy ha ezek egységes egyetemi oktatása is megvalósul. Ezért felkutatottuk a hajdani nagyszombati egyetemet, majd ennek jogutódja a budai, később a pesti tudományegyetem tanrendjeit, melyeket 1785-től találtunk meg [4]. Ezek áttanulmányozása után a következőket állapítottuk meg: 1808-ban jelenik meg először a „Pharmacia” nevű tantárgy, mely egészen 1858-ig magában foglalta valószínűleg a fontosabb gyógyszerészi tevékenységgel kapcsolatos jogszabályok és törvények ismertetését is. Az 1858/59-es tanévben már külön tárgyként találtuk meg a „Gyógyszerészet törvényei” című tantárgyat, mely egészen 1895-ig, tehát közel 40 éven át egyetemi tananyagként szerepelt.

A tárgy oktatását és a tárgyból való vizsgáztatást a következő nagynevű orvosprofesszorok végezték:

- 1858—1860-ig: Dr. Rupp János (1808—1888),
- 1860—1872-ig: Dr. Linzbauer Ferenc (1807—1888)
- 1872—1888-ig: Dr. Balogh Kálmán (1835—1888),
- 1888—1890-ig: Dr. Tóth Lajos (1856—1926),
- 1890—1895-ig: Dr. Bókay Árpád (1856—1919),

akik változatlan címmel adták elő a tananyagot.

Itt jegyezzük meg, hogy Bókay professzor azelőtt Kolozsvárott 1887—1890-ig előadásokat hirdetett „A gyógyszerészet története és törvényei” címmel, melyek kapcsán a hallgatókkal nemcsak a gyógyszerészet múltját, hanem a hatályos törvények oktatásával, a jelenét is bemutatta [5]. A Kolozsvári Egyetem példaadónak tekinthető a ma oly divatos integrált oktatás tekintetében is, hiszen Bókay munkássága mellett Hintz György gyógyszerésztanár még az az említésre méltó személy, akinek ilyen irányú jelentős munkásságáról már részletesen beszámoltunk [6]. Itt csak azt említjük meg, hogy a Kolozsvári Egyetemen 1884-ben először meghirdetett és megtartott „Gyógyszerészet” után és vénykészítési gyakorlatok” tantárgy előadásai keretében külön jelentős fejezetet szánt a „Gyógyszerészeti üzlet-

vezetés” oktatására. Az előadási anyag a kifejezett gyógyszerészeti és gyógyszerértári gazdasági ügyviteli ismereteken kívül jelentős teret szentel a gyógyszerértárban dolgozók egymással való helyes viszonyának kialakításához szükséges tudnivalóknak, a gyógyszerértárvezetői, munkalélektani, pszichológiai jellegű megállapításai ma is helytállóak. Megtaláljuk az anyagban a gyógyszerészi propedeutika számos kérdését, különösen a gyógyszerészek magatartásának normáit egymással, az orvosokkal és a nagyközönséggel szemben [6]. Hintz munkássága Bókayéval együtt egymás kiegészítését jelentette, mert a gyógyszerészettörténet, a gyógyszerészi törvények, valamint a receptúra, üzletvezetés és a propedeutika témaköre felölelte az akkori gyakorlati gyógyszerészet szinte minden területét, és a hallgatók így egységes alapot kaptak, melyre a többi egyetemi és a gyógyszerértári oktató szisztematikusan — egymás munkáját kiegészítve — ráépített. Ez Budapesten csak 50 évvel később, 1940-ben valósult meg, amikor az új oktatási reform alapján újra bevezették a gyógyszerészi jogszabálytant és külön tárgyként a gyógyszerészi propedeutikát, mely utóbbi tárgy nevesebb oktatói: dr. Wéber Dezső, dr. Némegy Imre és végül 1960-tól 1972-ig dr. Farkas András okleveles gyógyszerészek voltak.

Visszatérve a gyógyszerészi jogszabálytan és törvénytan oktatására, a tárgy fontosságát mutatja az is, hogy annak ellenére, hogy a jogszabálytant már évtizedek óta előadták az egyetemen, mégis a Magyarországi Gyógyszerész Egylet által 1888-ban felállított és megindított Gyógyszerészgyakornoki Iskolában, a tanfolyamok anyagában a gyógyszerészeti jogszabálytan kötelező tárgyként szerepelt. Ezt tükrözik a gyakornokok számára megírt különböző tankönyvek is, melyek mindegyike tartalmaz gyógyszerészi törvényeket és jogszabályokat részletesen tárgyaló fejezetet. Időrendben a legfontosabb kézikönyvek: Csurgay Kálmán Gyógyszerészeti tankönyve 1883-ban, Győry—Schilberszky—Ströcker: Gyógyszerész gyakornoki tankönyve 1902-ben jelent meg. A tárgy oktatásának és tananyagának legértékesebb bizonyítéka dr. Réthelyi József által írt tankönyv, a „Gyógyszerészet jogszabályainak kompendiuma”, melynek előszavából kiténik az a cél, hogy: „a gyógyszerészgyakornok, illetve a feljogosító (approbatio) vizsgára jelentkező jelölt a gyógyszerészetre vonatkozó szabályokat és rendeleteket ismerje s e tárgyismeretről úgy a gyakornoki, mint a feljogosító vizsgán tanúságot tegyen...” [7].

Érdekes változást hozott a tárgy oktatásában a budapesti Egyetemi Gyógyszerértár megalapítójának, dr. Matolcsy Miklós professzor működésének kezdete. Ő ugyanis 1905-től előadásokat hirdetett „Gyógyszerészet” címmel, és ezzel egyidejűleg kimaradt a tanrendből az addig önálló gyógyszerészi törvény-jogszabálytan oktatása. Írásbeli bizonyítékok hiányában, de szóbeli információk alapján feltételezzük, hogy Matolcsy professzor előadásaiba beépítette a gyógyszerészi működésre vonatkozó jogszabályokat és az üzletvitelre vonatkozó eljárásokat is.

Új korszakot jelentett dr. *Mozsonyi Sándor* fellépése, aki az 1932—33-as tanévben habilitált „A gyógyszerészet, különös tekintettel a gyógyszerészeti közigazgatásra” témakörben [8]. *Mozsonyi* tudományos érdeklődése predesztinálta őt arra, hogy fakultatív előadásokat hirdetett a „Gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok” címmel. Ezen irányú tevékenységét megerősítette — nagyrészt az ő munkája eredményeként — életbe léptetett 1940. évi új gyógyszerészképzési rendszer, amely során bevezették a már említett gyógyszerészeti propedeutika oktatásán kívül, a „Gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok” oktatását is vizsgakötelezettséggel.

A tárgy oktatása új lendületet kapott a felszabadulás után, amit többek között az állami gyógyszerellátás egységes vezetése, irányítása és szervezése indokolt. Ebben jelentős munkát végeztek: *Harangi Sándor*, *Faragó Sándor*, *Lázár Jenő*, *Hunfalvy Géza*, az egészségügyi igazgatás korabeli gyógyszerészeti szakvezetői.

Az 1962—63-as tanévtől a tárgy egyetemi oktatása még nagyobb súlyt kapott. A tárgy új előadója (dr. *Zalai Károly*) a szervezéstudománynak és segédtudományainak oktatásával szélesebb alapokra helyezte a tananyagot. A Kari Tanács megvitatta, és bizonyos kiegészítésekkel elfogadta a kidolgozott tematikát, s annak alapján 1963-ban elkészült a Gyógyszerügyi szervezéstani első egyetemi jegyzete, majd 1965-ben az első továbbképzési célokat szolgáló tankönyv [1]. A tantárgy jelentőségét nagymértékben növelte az Egészségügyi Minisztérium által 21 640/1961 sz. alatt jóváhagyott doktori szabályzat, amely lehetővé tette gyógyszerügyi szervezési tárgykörben disszertációk elkészítését [9]. Ennek alapján a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen az óta elkészült gyógyszerügyi szervezési tárgyú gyógyszerész doktori disszertációk száma 38; ezenkívül a Tudományos Minősítő Bizottság három kandidátusi értekezést is elfogadott ebben a tárgykörben.

Az oktatás számára további feladatot jelentett, hogy a gyógyszerügyi szervezés önálló gyógyszerészeti szakágazattá vált 1972-től kezdve, ami szakképzési és továbbképzési feladatok elvégzését jelenti még magasabb szinten.

Összefoglalva a következőket állapítottuk meg:

1. A gyógyszerügyi szervezés mint tevékenység és mint új tudományág, a gyógyszerészeti jogszabálytan, a gyógyszerári üzemvitel és gyógyszerészeti propedeutika tárgyakra épülve alakult önálló gyógyszerészeti szaktudománnyá.

2. Oktatásának gyökerei egybeesnek a magyarországi gyógyszerészképzés kezdetével.

3. Fejlődésének fontosabb határkövei:

- a gyógyszerészeti jogszabályok egyetemi oktatásának megindulása 1858-tól.
- a gyógyszerész gyakornoki tanfolyami képzés 1888-tól.
- a négyéves egyetemi gyógyszerészképzés bevezetése 1940-től.
- az állami gyógyszerellátás oktatási igényeinek megfelelő módosítások bevezetése az 1950—54-es években;

— a tárgyból való doktorálási lehetőség megadása 1961-től;

— a tananyag kiszélesítése 1962-től; végül

— a szakágazati képzés megindulása 1972-től.

IRODALOM

1. *Zalai K.*: Gyógyszerügyi szervezés. Budapest, Medicina, 1965. — 2. *Högyes E.*: Etalékkönyv a budapesti kir. magyar Tudomány Egyetem orvosi karának múltjáról és jelenéről. Bp. 1896. 26. — 3. *Bánó dr. Fleischmann Mariann, Zalai K.*: A gyógyszerészeti eskü kialakulása és fejlődése. Gyógyszerészet 22, 184—187 (1978). — 4. Egyetemi tanrendek. Egyetemi Könyvtár P2r. 1001 kat. sz. — 5. *Zalai K.*: Die Geschichte des Universitätsunterrichts der Pharmaziegeschichte in Ungarn. Redaktion: Kurt Ganzinger: Die Vorträge des Internationalen Pharmaziehistorischen Kongress Innsbruck 1977. Stuttgart, 1979. 197. — 6. *Rixer A., Zalai K.*: Adatok a gyógyszerértékesítés hazai egyetemi oktatásához a XIX. században. Gyógyszerészet 21, 25—28 (1977). — 7. *Réthy József*: A gyógyszerészeti jogszabályainak kompendiuma. Budapest, Athenaeum, 1926. — 8. *György T.*: Az Orvostudományi Kar története. Pázmány P. Tudományegyetem kiadása. Budapest 1936. — 9. *Zalai K.*: A gyógyszerügyi szervezés alapjainak és feladatainak vizsgálata. Kandidátusi értekezés 1969.

Д-р А. Риксер и др. К. Залаи: *Предпосылки знаний по организации фармации в Венгрии*

Организация фармации преследует цель обеспечить соответствующее удовлетворение потребностям в лекарственных препаратах. В заложении научных основ данного предмета решающую роль, значение имело и преподавание других предметов (юридические правила фармации, и др.)

Авторы изучали предметы фигурирующие в обучении фармацевтов, далее соответствующие специальные издания, которые способствовали созданию предмета „Знаний по организации фармации”. На основании собранных данных оценивают тогдашнее значение предмета с точки зрения создания организации фармации.

Dr. A. Rixer and Dr. K. Zalai: *Antecedents and development of the teaching of pharmaceutical management in the university curriculum*

The doctrine of pharmaceutical management serves the adequate drug supply based on health care requirements. In the laying of the fundamentals of this discipline, the teaching of other ones (e.g. pharmaceutical legislation etc.) have had decisive role as well. The authors of the present paper studied the subjects of the pharmaceutical education and the related textbooks which contributed to the development of the „Doctrine of Pharmaceutical Management”. Based on the compiled data, the authors evaluate the contemporary importance of the pharmaceutical curriculum in the development of the doctrine of pharmaceutical management.

Dr. A. Rixer und Dr. K. Zalai: *Vorgeschichte und Entfaltung des Universitätsunterrichts der pharmazeutischen Organisation in unserer Heimat*

Die pharmazeutische Organisation ist zur Sicherstellung der entsprechenden Befriedigung des auf sanitärem Arzneianspruch beruhenden Arzneibedarfes berufen. Bei Festsetzung der wissenschaftlichen Grundlagen dieses Gegenstandes hat auch der Unterricht anderer Lehrgegenstände (pharmazeutische Rechtsnormen usw.) eine wichtige Rolle, Bedeutung gehabt.

Die Verfasser haben die in der Bildung der Apotheker vorkommenden Unterrichtsgegenstände studiert, desweiteren auch die bezugshabenden Fachbücher, die zur Ausbildung des Themakreises „Pharmazeutische Organisation“ beigetragen haben. Aufgrund der erschlossenen Daten bewerten sie die zeitgenössische Bedeutung des Lehrstoffes vom Gesichtspunkte der pharmazeutischen Organisation.

* *Resumo en Esperanto:*

D-ro A. Rixer kaj D-ro K. Zalai: *Premisoj kaj elformigo de la universitata instruado de la medikament-afera organizado en nia lando*

La medikament-afera organizado estas destinita por certigo de la konven kontentigo de la medikamentobezono baziganta sur sanitaraj pretendoj. En demeto de la sciencaj bazoj de tiu ĉi lernobjekto havis decidan

rolon kaj signifon ankaŭ la instruado de aliaj lernobjektoj (farmaciaj jurregoloj k.t.p.). La aŭtoroj studis la lernobjektojn de la farmaciisto-edukado kaj plie la koncernajn faklibrojn, kiuj kontribuis al la elformigo de la lernobjekto „Medikament-afera organizado”. Surbaze de la malkovritaj indikoj la aŭtoroj pritaksas la signifon de la siatempa lernomaterialo el vidpunkto de la elformigo de la medikament-afera organizado.

(*Semmelweis Orvostudományi Egyetem Egyetemi Gyógyszertára, Budapest, Hőgyes Endre u. 7. — 1092*)

Ĝerkezett: 1980. IV. 2.

A GYÓGYSZERES INFORMÁCIÓ KÜLÖNBÖZŐ FORRÁSAI

Schneeweiss, F.: Drug Intell. Clin. Pharm. 13. 512 (1979).

Az orvosi és gyógyszerészeti szakirodalom hatalmas mértékben felduzzadt az utóbbi időben. A legtöbb tájékozódni kívánó egyén arra kényszerül, hogy egy-egy téma áttekintése vagy a vonatkozó irodalom kikereséséhez különböző irodalomgyűjtő forrásmunkákat vegyen igénybe. A szerző a nálunk is jól ismert Index Medicuson kívül még számos hasonló katalógusperiodikát ismertet. Táblázatba gyűjtve ismerteti az Egyesült Államokban forgalomban levő bibliográfiai adatokat, ill. kivonatokat gyűjtő forrásmunkákat kiadó-juk, megjelenési gyakoriságuk, kezdő évük, példányszámuk és fő tématerületük adataival. A táblázat 31 címet dolgoz fel (132).

ifj. Télessy István

ENTOMOLÓGUS NAPOK LINZBEN

ibj: ÖAZ, 34. (10), 180 (1980).

A rovarok kitűnő indikátorai a környezeti változásoknak, mivel magatartásukkal jelzik a klíma, a levegő és a talaj, illetőleg az azokban végbemenő változásait. Ezt az öröndefes ténynt hangsúlyozták az 1980 márciusában Linzben megtartott „46. Entomológiai napok” alkalmából. Az osztrákok mellett a szomszédos országok szakembereivel együtt 150 résztvevő volt jelen. Amint egyebek között megállapították, mutatja a rovarokutatás jelentőségét maga az a tény, hogy földkerekség 1 millióra tehető állatfaja közül 700 000 sorolható a rovarok rendjébe. Az ember tehát a rovarok korszakában él... A rovarokutatás múltja Ausztriában a század húszas éveire nyúlik vissza. Az utóbbi évek fontos eredménye volt egy zoológiai adatbank létesítése Linzben, amely azóta európai hírnévre tett szert. Itt 300 000 adatot őriznek Felsőausztria ökológiai rendszerének változásairól. A tartományban mintegy 60 műkedvelő rovarkutatót tartanak nyilván, akik a linzi múzeum szakembereivel szorosan együttműködnek (147).

R. B.

ULTRAHANG ÉS GOMBÁSODÁS

ibj: ÖAZ, 34. (11), 200 (1980).

A gyógyászatban, így pl. a szülészetben és újabban a rák diagnosztizálásában egyre nagyobb mértékben alkalmazott ultrahangkezelés, úgy látszik, mégsem olyan ártalmatlan, mint azt eddig hitték. Két gráci kutató újabban megjelent tanulmánya szerint az ultrahangkezelés aktiválhatja bizonyos gombák növekedését, és előmozdíthatja azok fehérjeanyag, antibiotikum és mérgezőanyag kiválasztását. Eszerint ultrahangos kezelés következtében a beteg gombásodása terjedhet, sőt egészséges egyéneknek gombásodás léphet fel.

A két kísérletező tudós bizonyos gombafajok telepeit ultrahang sugárzásnak tette ki. Kitént, hogy 30 percnyi besugárzás után a gombák károsodást szenvedtek ugyan, de ennek ellenére erősebb növekedést mutattak, mint a nem besugárzott ellenőrző csoport tagjai. Azt is megfigyelték, hogy a besugárzott gombák gyorsabban megölik a hernyókat, amelyeken mint élősdiek élnek, mint

normális körülmények között. A folyamat pontos mechanizmusát még nem tisztázták, de az eredményből kitűnik, hogy az ultrahang a gombák virulenciáját, azaz károsító aktivitását fokozza (148).

R. B.

FOGORVOSHLÁNY AZ NSZK-BAN

Ref.: Ph. Ztg. 125. (7), 372 (1980).

A betegpénztárak tudományos intézete által kiadott közlemény címe: „Milyen lesz a fogorvosellátás 2000-ig”. A foggyógyászat ellátottsági színvonala ma sem kielégítő. A regionális ellátás terén egyenlenség, ill. hiány tapasztalható. A klinikák oktatóinak utánpótlása fiatal jelentkezők hiányában akadozik. A hadseregűél és a nyilvános egészségügy terén is jelentős hiány van fogorvosokban. A helyzet megváltoztatásához több fiatal kellene a fogorvosi szakra irányítani, de ennek előfeltétele lenne, hogy elegendő képesített oktató személyzet álljon rendelkezésre, mind a meglévő, mind a szervezés alatt álló felsőfokú tanintézetekben. A képzett oktató személyzetben mutatkozó hiány okát illetékesek abban látják, hogy diplomás fiatal fogorvosok számára anyagilag sokkal előnyösebb fogorvosi gyakorlat folytatása, mint az egyetemi oktatói állás. Statisztikai adatok szerint 1978-ban minden gyakorló fogorvosra 1888 személy jutott. Ez a szám jóval nagyobb, mint a kívánatosnak tartott 1700 fő, amit megfelelő intézkedések megtételével a 2000-ik esztendőre elérni remélnék (149).

R. B.

MUNKANÉLKÜLI PSZICHOLÓGUSOK

Ref.: Ph. Ztg. 125. (7), 372 (1980).

Diplomás pszichológusok hivatásbeli kilátásai az NSZK-ban rosszak, amennyiben nem sikerül a viszonyokat megváltoztatni. Erre a megállapításra jutott a Deutsche Gesellschaft für Verhaltenstherapie a munkapiac pszichoszociális területén végzett beható vizsgálódás eredményeként. A Szövetségi Köztársaságban jelenleg 12 500 pszichológus van. Hivatalosan 1000-et tartanak közülük mint munkanélkülit nyilván, de ez a szám a valóságban mintegy 1600-ra tehető. A Bundestag által most hozott, a pszichoterápiára vonatkozó törvény sem fog rövid időn belül változást jelenteni. A helyzeten csak erőteljes nyilvános vita javíthatna. Az érvelés azonban ne a pszichológusok jobb szociális ellátására fektesse a hangsúlyt, sokkal inkább az állam lakosságának jobb pszichoszociális ellátottságára (150).

R. B.

54 MILLIÓ NŐ SZEDI A „PIRULÁT”

Ref.: Ph. Ztg. 125. (7), 372 (1980).

Nemzetközi statisztikák értékelése szerint 1977-ben világszerte 54 millió nő élt rendszeresen fogamzásgátló tablettával. Az Orvosi Statisztikai Intézet jelentéséből kitűnik, hogy a „pirulával” élők száma 1974 óta négy millióval nőtt. A fejlett ipari országokban 28 millió, a harmadik világ államaiban 26 millió az „antibaby” tablettát használók száma. Utóbbiak között egyedül a Kínai Népköztársaságban 12 millió. A fejlődésben leginkább elmaradt országokban a fogamzásgátló szerek költségeit túlnyomó részben az államkassza viseli (151).

R. B.